

Celkově shrnuto, práce Marie Buňatové představuje důležitý milník v poznání aktérů pražského dálkového trhu a mechanismů fungování obchodních společností ve středoevropském regionu. Souběžně s novými poznatky odkryla i některá bílá místa a slabiny koncepční a metodické povahy, které bude třeba vyplnit, pokud chceme, aby se české země staly součástí diskurzu zahraničních badatelů.

Roman Zaoral

Tomáš HUNČOVSKÝ

Konrád Fischer (1631–1701). Život a dílo borovanského probošta

(= Edice českých a moravských dějin 20)

České Budějovice, Bohumír Němec – Veduta 2023, 382 s., z toho s. 120–286
latinská edice, ISBN 978-80-88030-75-1.

Kniha Tomáše Hunčovského, která pojednává o Konrádu Fischerovi, proboštu augustiniánské kanonie v jihočeských Borovanech, je publikovanou verzí autorovy disertační práce, obhájené na FF JU v Českých Budějovicích (obor archivnictví). Svým zaměřením zapadá do trendů současné monasteriologie,¹ a to nejen svým biografickým a historiografickým zaměřením,² ale i tématy, která jsou v ní blíže analyzována, například řádová každodennost a klášterní hospodářství (viz dále). Monografie má dvě části, první (historickou) zaměřenou na život a dílo Konráda Fischera a druhou, která je edicí jeho rukopisných dějin borovanského kláštera *Historia Monasterii Beatissimae Mariae Virginis Visitantis in Borowan Canonico-regularium Sancti Augustini*.

První celek knihy však není pouhou biografií barokního preláta, ale vzhledem k častým přesahům jsou to vlastně velice plastické dějiny borovanského kláštera v 17. století, jehož historii zevrubně líčí i vložené intermezzo (s. 34–46), a to z mnoha úhlů pohledu. Augustiniánská kanonie je totiž popsána „očima“ hlavního hrdiny, například v roli hospodáře panství, vrchnosti poddanského městečka Boro-

1 Jan ZDICHYNEC, *Monasteriologie a klášterní problematika v raném novověku*, in: Marie Šedivá-Koldinská – Ivo Cerman (edd.), *Základní problémy studia raného novověku*, Praha 2013, s. 230–267.

2 K tomu v českém prostředí podrobněji Kateřina BOBKOVÁ-VALENTOVÁ – Jarmila KAŠPÁRKOVÁ (edd.), *Historiam scribere. Řádová historiografie raného novověku*, tom. II, *Biografický slovník*, Praha 2018.

vany³ či tvůrce barokní krajiny (byť zde autor mohl více využít metod historické geografie⁴).

Na dějiny borovanské řeholní komunity se autor dívá ve vztahu ke svému protagonistovi, i vzhledem k dochovaným vhodným pramenům, také zevnitř, tj. z hlediska řeholní každodennosti. Dokáže tak nastínit místy dosti problematické mezilidské vztahy mezi kanovníky, vazby s patronem kláštera (rodem Schwarzenbergů) či kontakty se sousedním třeboňským klášteřem augustiniánů kanovníků, jehož dějiny jsou dosti spojené s borovanským konventem.⁵

V této souvislosti je vhodné ocenit i širší zpracovaných pramenů. Ty ukazují dějiny kláštera v době, kdy v něm pobýval K. Fischer, v různých interakcích se svým okolím, a to nejen z pohledu pramenů pocházející z proveniencí augustiniánské kanonie, ale i z druhé strany (například z Archivu pražského arcibiskupství, z fondů schwarzenberské proveniencí či Archivu městečka Borovany atd.).

Dále je nutné též poukázat, že kniha T. Hunčovského ukazuje život K. Fischera či potažmo dějiny borovanské kanonie vždy v širším společenském kontextu.⁶ Nejedná se tak v žádném případě pouze o popisnou a suchopárnou biografii, ale o stylisticky zdařilé dílo. Kromě toho je třeba vyzdvihnout výbornou mikrohistorickou sondu věnovanou volbě a instalaci K. Fischera borovanským proboštem (s. 55–66), v níž autor představil mechanismus této události do velkých detailů, a to jak po stránce „světské“, tak i náboženských obřadů.

Z hlediska edice, která tvoří více jak polovinu knihy, nepokládám za úplně šťastné řešení zvolenou metodu přepisu, tj. transliteraci, byť jsem si samozřejmě vědom toho, že historik si může vybrat způsob přepisu, tj. transliteraci či transkrip-

3 V rámci tohoto tématu je publikována i mikrohistorická kriminální sonda týkající se se vraždy dítěte, s. 93–97.

4 Viz z poslední doby v tomto směru velice kvalitní práce: Michal VOKURKA, *Barokní krajino-tvorba na sasko-lauenburských panstvích 1635–1740*, Praha 2022; Lucie RYCHNOVÁ, *František Josef Šlik a česká barokní krajina: Život šlechtice na východočeském venkově*, Praha 2022.

5 Navazuje tak zde na výzkumy Jaroslava Kadlece, například Jaroslav KADLEC, *Klášteř augustiniánských kanovníků v Třeboni*, Praha 2004.

6 Otázky spojené s tématem kláštera a okolního světa totiž pokládám za jednu z nejtěžejnějších při studiu dějin řeholních řádů. K tomu podrobněji například Jiří MIKULEC, *Klášteř a barokní společnost. K vlivu řeholního prostředí na spiritualitu laiků*, in: Ivana Čornejová – Hedvika Kuchařová – Kateřina Bobková-Valentová (edd.), *Locus pietatis et vitae*, Sborník příspěvků z konference konané v Hejnicích ve dnech 13.–15. září 2007, Praha 2008, s. 281–300; Martin ELBEL, *Město a klášteř. Františkánský konvent v raně novověké Olomouci*, Praha 2017; Marek BRČÁK, *Působení kapucinského řádu v Čechách a na Moravě 1599–1783*, Praha 2022.

ci.⁷ Autor se na základě toho sice snaží co nejvíce zachovat originální podobu textu se všemi škrty, přepisy a pozdějšími vpisky, ale kvůli tomu je edice dle mého názoru místy špatně čitelná a pro čtenáře mnohem hůře srozumitelná. Ten si totiž při čtení musí odmyslet velkou řadu různých typů závorek (složené, špičaté, hranaté atd.), porozumění komplikují nadbytečná velká písmena, která nenesou žádnou funkci (*Sibi, Cuius*), nepomáhá ani dodržování původní interpunkce. Tento dobový úzus nebyl navíc důsledný a nemá žádnou výpovědní hodnotu.

Z uvedených důvodů bych za praktičtější považoval uveřejnit v knize fotografie ukázek rukopisu, které v ní až na titulní list nejsou uvedeny; jelikož ty samy o sobě dostatečně vypovídají o ortografii rukopisu. Dále je nutné upozornit, že autor nezachovává transliteraci důsledně a zvolil si řadu výjimek (s. 117–118), takže text do jisté míry transkribuje. T. Hunčovský si pro přepis latinského textu vytváří vlastní pravidla, která však nejsou někdy úplně vhodná, jelikož dle nich stejně nejsme schopni poznat původní podobu textu (viz případ grafému j, který je nahrazován znakem i).

Proti jakýmkoliv pravidlům pak je rušení tečky (resp. v originálu dvojtečky) za řadovou číslovkou v dataci (Die 17 Iunii – příklad v ediční pozn. na s. 116). Přitom si myslím, že by bylo užitečnější se seznámit se zásadami, které používají neolatinisté při prepisech latinských dobových textů (například Martin Svatoš,⁸ Alena Bočková⁹) a které v knize nejsou vůbec citovány, a ty respektovat, resp. přizpůsobit pro potřeby daného rukopisu.

Na druhou stranu bych chtěl vyzdvihnout povedenou obsahovou analýzu edice, která mj. ukázala Konrádovu metodu práce coby řádového historiografa,¹⁰ a velmi podrobný kritický poznámkový aparát k ní. S tím souvisí i zevrubný místní a jmenný rejstřík knihy, který opět usnadní v budoucnu práci s edicí. Blíže se k ní bez znalosti původního textu nelze vyjádřit, nemůžeme tak hodnotit její přesnost. Ostatně podrobnější hodnocení edice by měl provést historik, který je zároveň latinským filologem.

7 Byt v případě českých textů jasně převažuje použití transkripce. Tomáš STERNECK, *Transkripce versus transliterace (několik poznámek ke zpřístupňování raně novověkých českojazyčných textů)*, Archivní časopis 70/1, 2020, s. 90–98.

8 Martin SVATOŠ, *Současná praxe ve vydávání raněnovověkých latinských textů a otázky z ní vyplývající*, Listy filologické 122, 199, s. 222–231.

9 Alena BOČKOVÁ, *Historia S. Joannis Nepomuceni. Zpráva historická o životě sv. Jana Nepomuckého aneb Podoby barokního překladu*, Praha 2015, s. 143–153.

10 Při níž neopomine zmínit i osobnost Jana Žižky, který se měl dle tradice narodit pod dubem nedaleko Trocnova, tj. na zboží borovanských augustiniánů. K tzv. Žižkovu dubu a tradici kolem něj podrobněji Petr ČORNEJ, *Jan Žižka. Život a doba husitského válečníka*, Praha 2019, s. 30–31.

Recenzovanou monografii pokládám za velice zdařilý počín, a to i přes výhrady, které mám k její ediční části, jelikož přináší vhodný komparační materiál pro studium raně novověkých dějin řeholních řádů, a to vzhledem k šíři témat, jichž se dotýká. Závěrem je třeba říci, že probošta Konráda Fischera lze právem považovat za obnovitele borovanského kláštera, byť nebyl jeho prvním představeným po jeho restauraci v době pobělohorské, což velmi dobře ilustruje kniha T. Hunčovského.

Marek Brčák

Markéta KRÍŽOVÁ – Jitka MALEČKOVÁ (edd.)

Central Europe and the Non-European World in the Long 19th Century

Berlin, Frank & Timme, Verlag für wissenschaftliche Literatur 2022, 253 s., ISBN 978-3-7329-0867-7.

Poslední recenzi pro *Český časopis historický* na knihu Christophera Alana Baylyho *Zrod moderního světa 1780–1914* jsem zakončil upozorněním, že i při studiu středoevropských dějin je nutné mít na paměti silnou interakci mezi Evropou a ostatními kontinenty. Důvodem byla velmi omezená pozornost, kterou Bayly ve své velkolepé fresce středoevropskému regionu věnoval. O to více je nutné ocenit každé nové dílo pojímající vývoj střední Evropy v kontextu globalizujícího se světa.¹ S velkou zvědavostí jsem proto přistupoval k hodnocení souboru statí českých a zahraničních historiků a historiček s názvem *Central Europe and the Non-European World in the Long 19th Century*.

Snad i kvůli očekávání, které vyvolal všeobjímající a svým způsobem ambiciózní název, je pro mě nyní obtížné skrýt jisté zklamání. Právě s ohledem na samotný titul je nezbytné začít s vysvětlením, čím recenzované dílo je, respektive čím rozhodně není. Fakticky se jedná o sborník příspěvků přednesených na mezinárodním sympoziu *Sixth European Congress in World and Global History*, které se uskutečnilo v Turku v červnu 2021. Celkem se jedná o sedm kapitol, ovšem jen o pěti je možné hovořit jako o plnohodnotných studiích. Úvodní kapitola představuje metodologický úvod, ta poslední je naopak metodologickým shrnutím.

První kapitola slouží k vytvoření rámce, do kterého by bylo možné zasadit tematicky velmi různorodé studie. Již na začátku se proto čtenář dozví, že název

1 Miroslav ŠEDIVÝ, *Christopher Alan Bayly: Zrod moderního světa 1780–1914. Globální spojitosti a srovnání*, ČČH 119, 2021, č. 2, s. 430.